

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

14 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Adam Doliwa (sprawozdawca)

SSN Dariusz Pawłyszcz

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 14 listopada 2024 r. w Warszawie
skargi Miasta B.

o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

z 19 marca 2020 r., II Ca 755/19,

wydanego w sprawie z powództwa P. spółki akcyjnej w W.

przeciwko Miastu B.

o zapłatę,

oddala skargę.

Adam Doliwa

Mariusz Łodko

Dariusz Pawłyszcz

[D.R.]

UZASADNIENIE

P. spółka akcyjna w W. (dalej: „P.”) wniosła o zasądzenie od miasta B. 5
693,09 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 27 lutego 2014 r. do dnia zapłaty tytułem

należnego jej odszkodowania na podstawie art. 18 ust. 5 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 725, dalej: „u.o.p.l.”) oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu.

Wyrokiem z 28 maja 2019 r. Sąd Rejonowy w Bydgoszczy uwzględnił powództwo (pkt 1), rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt 2) i o kosztach sądowych (pkt 3).

Wyrokiem z 19 marca 2020 r. Sąd Okręgowy w Bydgoszczy, po rozpoznaniu apelacji pozwanej, oddalił apelację (pkt I) oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania odwoławczego (pkt II).

Sąd Okręgowy podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy, zgodnie z którymi pozwana, tj. miasto B. jako jednostka samorządu terytorialnego (gmina), mimo obowiązku dostarczenia osobom eksmitowanym lokalu socjalnego, wynikającego z prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z 5 listopada 1998 r., takiego lokalu uprawnionym nie dostarczyła. Nadto w okresie objętym powództwem lokatorzy nadal zajmowali bez tytułu prawnego mieszkanie będące własnością powódki i nie ponosili opłat, czego pozwana nie kwestionowała. Odnosząc się do zarzutów apelacji Sąd odwoławczy zauważył, że w istocie dotyczą one kwestii możliwości egzekwowania przez powódkę wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z 5 listopada 1998 r., nakazującego opróżnienie lokalu M., W. i S. W. oraz przyznającego im prawo do lokalu socjalnego. W ocenie Sadu Okręgowego wskazane w apelacji argumenty nie podważyły prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego i stanowiły jedynie nie dającą się uwzględnić polemikę ze stanowiskiem Sądu pierwszej instancji. Sąd Okręgowy podkreślił, że lokatorzy zajmujący lokal bez tytułu prawnego w okresie objętym powództwem nie uiszczali opłat eksploatacyjnych, w tym należności za wodę, energię elektryczną i ogrzewanie mieszkania. Ponadto powódka poniosła szkodę w zakresie utraconych korzyści, tj. wysokości czynszu, jaki mogłaby uzyskać, gdyby stosunek najmu trwał nadal. Do opróżnienia przedmiotowego lokalu doszło dopiero 10 lutego 2014 r. Przez okres 15 lat pozwana nie przedstawiła lokatorom oferty zawarcia umowy najmu lokalu socjalnego, do czego była na mocy orzeczenia sądu

zobowiązana. Sąd odwoławczy uznał za chybiony zarzut apelującej, że powódka nie egzekwowała z należytą starannością wyroku nakazującego eksmisję i w związku z tym przynajmniej przyczyniła się do powstania szkody (art. 361 § 2 i art. 362 k.c.). Sąd Okręgowy nie podzielił także twierdzeń pozwanej w zakresie naruszenia art. 481 § 1 w zw. z art. 455 k.c. poprzez bezzasadne przyjęcie, że nota księgowa powódki z 5 lutego 2014 r. stanowiła wezwanie do zapłaty przekształcające zobowiązanie deliktowe pozwanej z bezterminowego w terminowe. Sąd odwoławczy uznał, że nota księgowa, którą powódka doręczyła pozwanej i określiła w niej czternastodniowy termin zapłaty odszkodowania, została sporządzona w sposób prawidłowy i zawierała wszelkie elementy wezwania do zapłaty.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego pozwana oparła na podstawie naruszenia przepisów postępowania oraz prawa materialnego, polegającego na: 1) rażącym naruszeniu art. 776 w zw. z art. 783 § 1 k.p.c. przez uznanie wydanego w sprawie tytułu wykonawczego za niewykonalny; 2) naruszeniu art. 365 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez pominięcie mocy wiążącej prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z 25 stycznia 1999 r. o nadaniu wyrokowi eksmisyjnemu klauzuli wykonalności; 3) naruszeniu art. 378 § 1 i art. 382 w zw. z art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez całkowite zaniechania przez Sąd Okręgowy wykonania funkcji kontrolnej w odniesieniu do zarzutu apelacyjnego naruszenia art. 361 § 1 k.c.; 4) rażącym naruszeniu art. 18 ust. 5 u.o.p.l. w zw. z art. 417 § 1 oraz art. 361 § 1 k.c.

Skarżąca zarzuciła, że wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z 19 marca 2020 r. jest w całości niezgodny z prawem.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga okazała się nieuzasadniona.

Zgodnie z jednolitym orzecnictwem Sądu Najwyższego niezgodność z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. w zw. z art. 417¹ § 2 k.c. nie może być utożsamiana z każdym naruszeniem prawa, lecz obejmuje wyłącznie sytuacje, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa, z ogólnie przyjętymi standardami rozstrzygnięć albo zostało wydane w wyniku rażąco błędnej wykładni lub oczywiście niewłaściwego

zastosowania prawa. Niezgodność z prawem powodująca powstanie odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa musi mieć charakter kwalifikowany, elementarny i oczywisty, tylko bowiem w takim przypadku orzeczeniu sądu można przypisać cechy bezprawności. Bezprawność judykacyjną, o której mowa w art. 424¹ § 1 k.p.c., należy definiować w sposób autonomiczny, węższy od tradycyjnie rozumianej bezprawności w dziedzinie odpowiedzialności cywilnej, z uwzględnieniem specyfiki sądowego stosowania prawa, istoty władzy sądowniczej i niezawisłości sędziowskiej. Jeżeli sąd nie wykracza rażąco poza granice przyznanej mu swobody orzeczniczej, to działa w ramach porządku prawnego, nawet jeżeli dokonuje wykładni prawa w sposób odmienny od wykładni przyjmowanej w większości przypadków. Stanowisko sądu przychylające się do jednej z rozbieżnych koncepcji prezentowanych w orzecznictwie lub literaturze, jak również wybór jednej z możliwych interpretacji przepisów prawa, choćby okazała się ona nieprawidłowa, nie może być uznane za kwalifikowany błąd, a tym samym nie oznacza niezgodności z prawem w rozumieniu art. 424¹ k.p.c. (zob. np. wyroki SN: z 31 marca 2006 r., IV CNP 25/05, OSNC 2007, nr 1, poz. 17; z 17 maja 2006 r., I CNP 14/06; z 7 lipca 2006 r., I CNP 33/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 35; z 4 stycznia 2007 r., V CNP 132/06, OSNC 2007, nr 11, poz. 174; z 6 marca 2008 r., I CNP 116/07; z 14 listopada 2014 r., I CNP 10/14; z 12 października 2018 r., V CNP 30/17; postanowienie SN z 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08 i z 14 grudnia 2023 r., II CNPP 28/22).

W niniejszej sprawie nie można uznać, aby Sąd Okręgowy zajął stanowisko niemożliwe do zaakceptowania, co przekładałoby się na niezgodność orzeczenia z prawem.

Zwłaszcza nie budzi wątpliwości składu orzekającego Sądu Najwyższego rozpoznającego skargę możliwość i prawidłowość zastosowania w sprawie przez Sąd Okręgowy w Bydgoszczy art. 18 ust. 5 u.o.p.l. w zw. z art. 417 § 1 oraz art. 361 § 1 k.c. Z przepisów tych wynika, że właścicielowi lokalu przysługuje roszczenie odszkodowawcze skierowane do gminy. Niedostarczenie przez gminę lokalu socjalnego w sytuacji, gdy uprawnienie takie zostało przyznane danej osobie wyrokiem sądu nakazującym opróżnienie dotychczas zajmowanego lokalu, należy uznać za niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej (art. 417 § 1

k.c.). Gmina zobowiązana do odszkodowania ponosi odpowiedzialność w pełnym zakresie, z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (art. 361 § 1 k.c.). Nie ma konstytucyjnie aprobowanego usprawiedliwienia dla ograniczenia odpowiedzialności odszkodowawczej gmin w takim przypadku (zob. wyroki TK: z 23 maja 2006 r., SK 51/05, OTK-A, nr 5, poz. 58; z 11 września 2006 r., P 14/06, OTK-A 2006, nr 8, poz. 102). Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 8 kwietnia 2010 r. (P 1/08, OTK-A 2010, nr 4, poz. 33) uznał, że art. 18 ust. 5 u.o.p.l. w zw. z art. 417 k.c. jest zgodny z art. 167 ust. 4 Konstytucji, stwierdzając, iż ustanowienie w pełnym zakresie obowiązku odszkodowawczego za niedostarczenie lokalu socjalnego nie stanowi nowego zadania samorządu gminnego, ponieważ odpowiedzialność z tego tytułu jest konsekwencją zaniechania realizacji zadania polegającego na dostarczeniu lokali socjalnych w określonych prawem wypadkach. Jak podkreślił TK, odpowiedzialność odszkodowawcza jest konsekwencją niewykonywania już istniejącego zadania. Niedostarczenie przez gminę lokalu socjalnego w celu wykonania wyroku eksmisyjnego stanowi bezprawne zaniechanie wykonywania obowiązku wynikającego z ustawy, którym jest podejmowanie aktywnych działań w kierunku rozwiązywania problemów mieszkaniowych, w tym dostarczania odpowiedniej liczby lokali socjalnych. Sąd odwoławczy prawidłowo oparł swoje rozstrzygnięcie na założeniu, że odpowiedzialność odszkodowawcza pozwanej gminy ma charakter obiektywny, niezależny od okoliczności, które uniemożliwiają dostarczenie lokalu socjalnego. Nie można dopatrzeć się rażącego naruszenia art. 18 ust. 5 u.o.p.l. w zw. z art. 417 § 1 oraz art. 361 § 1 k.c. w wyroku Sądu Okręgowego, który utrzymał orzeczenie Sądu pierwszej instancji przyznające powódce odszkodowanie w pełnym zakresie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się bowiem, że straty wynikające z niemożliwości uzyskania czynszu najmu i straty będące następstwem konieczności ponoszenia przez samego właściciela opłat za korzystanie z lokalu obejmujących, np. należności za wodę, energię elektryczną i ogrzewanie mieszkania, mogą pozostawać w normalnym związku przyczynowym (art. 361 § 1 k.c.) z zaniechaniem wypełnienia przez gminę obowiązku dostarczenia lokalu socjalnego osobie do tego uprawnionej (zob. uchwałę SN z 16 maja 2012 r., III CZP 12/12, OSNC 2012, nr 12, poz. 138).

W świetle powyższego należy stwierdzić, że szkoda właściciela może polegać na poniesieniu wydatków związanych z używaniem lokalu przez byłego lokatora, czy nieotrzymaniu (utracie) czynszu. Taka postać szkody majątkowej w sprawie została wykazana a ponadto prawidłowo Sądy *meriti* przyjęły, że pozostawała ona w normalnym związku przyczynowym z zaniechaniem wypełnienia obowiązku dostarczenia lokalu socjalnego przez pozwaną gminę. Stąd w ocenie Sądu Najwyższego nie mógł być uznany za zasadny zarzut skarżącej naruszenia art. 378 § 1 i art. 382 w zw. art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., gdyż Sąd Okręgowy prawidłowo wykonał funkcję kontrolną w odniesieniu do zarzutu apelacyjnego naruszenia art. 361 § 1 k.c.

Również pozostałe zarzuty nie mogły odnieść zamierzonego przez skarżącą skutku.

W szczególności zaś ten, że Sąd Okręgowy, mimo iż w swych ustaleniach faktycznych wyraźnie stwierdził, że wyrok eksmisyjny Sądu Rejonowego z 5 listopada 1998 r. został opatrzony 25 stycznia 1999 r. klauzulą wykonalności, której nigdy nie uchylono, to zarazem przyjął (jak stwierdza skarżąca – w celu uzasadnienia odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego), że wyrok Sądu Rejonowego nie mógł być wykonywany do chwili zaoferowania lokatorom lokalu socjalnego (co nastąpiło na początku 2014 r.). W opinii skarżącej orzeczenie takie tworzy kategorię pojęciową „niewykonalnego tytułu wykonawczego”. Zdaniem Sądu Najwyższego zarzut ten jest nietrafny, i to z dwóch przyczyn. Po pierwsze Sąd odwoławczy trafnie uznał, że wyrok Sądu Rejonowego nie mógł być wykonywany, gdyż pozwana wbrew swojemu obowiązkowi nie zaoferowała lokatorom objętym eksmisją lokalu socjalnego, a w świetle przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 105, poz. 509 z późn.zm.), obowiązujących w dniu wydania wyroku eksmisyjnego, nie było dopuszczalne przeprowadzenie eksmisji „na bruk” osób uprawnionych do lokalu socjalnego na mocy orzeczenia sądowego. Sąd Najwyższy podziela jako oczywiście trafny pogląd Sądów *meriti*, że wykonanie eksmisji w takiej sytuacji może nastąpić jedynie do lokalu socjalnego, w przeciwnym razie nie miałoby sensu przyznanie prawa do lokalu socjalnego, na które dłużnik miałby oczekiwać „na bruku”. W sprawie nie tytuł wykonawczy został, jak bezzasadnie twierdzi skarżąca, pominięty i uznany

za „niewykonalny”, lecz pozwana gmina nie wykonywała nałożonego na nią przez ustawę i skonkretyzowanego przez sąd obowiązku dostarczenia lokalu socjalnego, co było warunkiem koniecznym eksmisji. Wywód skarżącej opiera się na pomyleniu przyczyny ze skutkiem. Po drugie zaś, nawet przy hipotetycznym założeniu, że do wejścia w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego była możliwa eksmisja do lokalu zastępczego, mimo przyznanego wyrokiem prawa do lokalu socjalnego, to naruszonymi przepisami nie byłyby art. 776 w zw. z art. 783 § 1 k.p.c., które jedynie definiują tytuł wykonawczy oraz określają treść klauzuli wykonalności i jako takie nie były w sprawie przez Sąd odwoławczy stosowane. Podsumowując należy stwierdzić, że wbrew twierdzeniom skarżącej to nie brak egzekucji tytułu wykonawczego (do 2014 r.), co zresztą polega na uprawnieniu, nie zaś na obowiązku wierzyciela, uzasadniał odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanej, lecz odpowiedzialność ta wynikała z braku zaoferowania lokatorom przez gminę lokalu socjalnego, co uniemożliwiało wierzycielowi przeprowadzenie egzekucji.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy uznał, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie podlegała oddaleniu na podstawie art. 424¹¹ k.p.c.

Adam Doliwa

Mariusz Łodko

Dariusz Pawłyszcz

[dr]

[l.n]